

Dosarul nr. 2ra-1533/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău sediul Centru (jud. S. Vișcu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, I. Secrieru, V. Cotorobai)

ÎNCHEIERE

3 noiembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Allei Gorceag, reprezentată de avocatul Alexandr Hramcenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și încasarea cheltuielilor de judecată

împotriva deciziei din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Republicii Moldova și menținută hotărârea din 4 septembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău sediul Centru, prin care acțiunea a fost admisă parțial

constată:

La 29 mai 2019, Alla Gorceag, reprezentată de avocatul Alexandr Hramcenco a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că la 8 iunie 2014, a fost pornită urmărirea penală nr. XXXXX în baza art. 188 alin. (5), art. 145 alin. (2) lit. b) Cod penal.

La 9 iunie 2014, ora 03:00, în cadrul dosarului nr. XXXXX, dânsa a fost reținută, iar la 11 iunie 2014, a fost pusă sub învinuire.

În aceeași zi, în privința ei a fost aplicată măsura preventivă arestul preventiv pe un termen de 15 zile, până la data de 24 iunie 2014, ora 03:00.

La 24 iunie 2014, ora 15:45, în privința ei a fost aplicată măsură preventivă de alternativă - liberarea provizorie sub control judiciar, cu stabilirea restricțiilor

prevăzute de art. 191 Cod penal și anume să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță, să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu, să nu meargă în locuri anume stabilite, să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată, să nu intre în legătură cu anumite persoane, să nu săvârșească acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în procesul penal, să predea pașaportul organului de urmărire penală.

La 2 octombrie 2014, la domiciliul său a fost efectuată percheziția, cu ridicarea bunurilor personale, cum ar fi: notebook-ul, două telefoane mobile, flash-cardul, computer personal.

La 20 iunie 2016, dânsa a fost scoasă de sub urmărire penală, din motiv că în acțiunile acesteia lipsesc elementele constitutive ale infracțiunilor incriminate, în cadrul urmăririi penale nu au fost acumulate probe pertinente și concludente, care ar demonstra că este complice la comiterea infracțiunilor incriminate.

Astfel, a fost pusă sub învinuire și lipsită de libertate timp de 15 zile 12 ore și 45 minute, în lipsa cărorva probe care ar dovedi vinovăția sa, iar ultimele 12 ore și 45 minute și în lipsa temeiului juridic, dat fiind faptul că mandatul de arestare din 11 iunie 2014 a expirat la 24 iunie 2014, ora 03:00.

Începând cu 24 iunie 2014, ora 15:45 și până la 20 iunie 2016, libertatea ei a fost limitată de restricțiile stabilite.

A considerat reclamanta că organul de urmărire penală, procuratura și judecătorii de instrucție au încălcat drepturile fundamentale ale omului, prevăzute de Constituția Republicii Moldova și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și anume: dreptul la libertate și la siguranță (art. 5 din CEDO și art. 25 din Constituție), dreptul la liberă circulație (art. 5 din CEDO și art. 27 din Constituție), dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței (art. 8 din CEDO, art. 28-29 din Constituție), dreptul la judecarea în mod echitabil (art. 6 din CEDO și art. 20-21 din Constituție).

A precizat că s-a aflat sub arest timp de 15 zile 15 ore 45 minute, iar sub urmărire penală timp de 2 ani 11 zile.

În tot acest timp, iar în deosebi în perioada arestării, a simțit presiune din partea organelor de urmărire penală și procuraturii, dar și din partea angajatorului, care a concediat-o.

În perioada arestării, a fost deținută împreună cu infractori, din partea cărora tot a simțit o mare presiune.

A remarcat că stresul și șocurile emoționale la care a fost supusă în această perioadă cu greu au fost suportate, fiind pusă sub învinuire ilegal, în coparticipare la săvârșirea infracțiunii deosebit de grave - omorul și tâlhăria în proporții deosebit de mari.

La fel, a subliniat că în rezultatul tragerii ilegale la răspundere penală, grav a fost lezată onoarea, demnitatea și reputația profesională a sa, prin ce i-a fost cauzat un prejudiciu moral considerabil.

Totodată, a fost concediată ca efectul punerii sub învinuire, cu caracteristica negativă de la angajator, ceea ce a creat mari impedimente în angajarea ulterioară în domeniul ei profesional.

În perioada aflării ilegale sub urmărire penală, i-a fost încălcat dreptul la liberă circulație, a fost lipsită de dreptul și de posibilitatea de a se angaja în câmpul muncii, de a pleca, chiar și pe scurtă perioadă, în ospeție sau la odihnă, din localitatea stabilită de judecată în altă localitate, nemaivorbind de o altă țară.

Fiind conștientă de limitarea sa în liberă circulația, totodată fiind nevinovată, a suferit o daună morală considerabilă.

Așadar, încălcarea dreptului ei la prezumția nevinovăției și a altor drepturi fundamentale ale omului i-au provocat suferințe emoționale și stresul puternic în decurs de toată perioada aflării sub învinuire timp de 2 ani 11 zile, până la 20 iunie 2016.

A reiterat că potrivit încheierii Judecătoriei Centru mun. Chișinău în privința ei a fost aplicată măsură preventivă arestul preventiv pe un termen de 15 zile, până la 24 iunie 2014, ora 03:00, însă, de facto, a fost eliberată la 24 iunie 2014, ora 15:45.

Astfel, timp de 12 ore 45 minute, s-a aflat sub arest fără careva temeii juridic, ceea ce prezintă încălcarea gravă a dreptului la libertate și a dreptului la judecarea în mod echitabil.

A mai notat reclamanta că la 2 octombrie 2014, în rezultatul percheziției la domiciliul său, au fost ridicate bunurile personale, purtători de informație electronice, unde s-a păstrat informația de caracterul personal.

În rezultatul studierii minuțioase a informației de pe calculatorul personal, netobook-ul, telefoanele mobile, flash-cardul ridicate, colaboratorii organului de urmărire penală și a procuraturii nu au găsit informația, care ar confirma complicitatea ei la săvârșirea infracțiunii imputate.

Însă, în urma acestor acțiuni ilicite, a fost grav încălcat dreptul ei la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței, toată informația și corespondența cu caracter privat de pe bunurile ridicate din domiciliul ei a devenit accesibilă persoanelor străine.

În urma violării dreptului la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței, încă o dată i-au fost aduse suferințele morale considerabile.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor Constituției Republicii Moldova, art. 16, 1422 Cod civil, art. 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 5, 32, 38, 94, 96, 166, 167 CPC.

A solicitat admiterea acțiunii, recunoașterea faptului încălcării drepturilor fundamentale ale omului în privința ei și anume: a dreptului la prezumția nevinovăției, a dreptului la libertate și la siguranță, a dreptul la liberă circulație, a dreptului la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței, a dreptului la judecarea în mod echitabil, repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată,

în modul următor: pentru încălcarea dreptului la prezumția nevinovăției – 10 000 de lei, pentru încălcarea dreptului la libertate și la siguranță timp de 15 zile 12 ore și 45 minute – 200 000 de lei, pentru încălcarea dreptului la liberă circulație timp de 2 ani 11 zile – 200 000 de lei, pentru încălcarea dreptului la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței – 200 000 de lei, pentru încălcarea dreptului la judecarea în mod echitabil – 200 000 de lei, repararea prejudiciului material, să-i fie aduse din numele procurorului care a condus urmărirea penală sau ierarhic superior scuze oficiale pentru încălcarea în privința ei a drepturilor fundamentale ale omului, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 4 septembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău sediul Centru, a fost admisă acțiunea parțial.

A fost constatată încălcarea dreptului prezumției de nevinovăție în privința Allei Gorceag și încasată din contul bugetului de stat, de la Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în beneficiul Allei Gorceag suma de 40 000 de lei, cu titlu de compensare a prejudiciului moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțelor de judecată și suma de 3 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest, au fost respinse ca neîntemeiate pretențiile cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică la examinarea prezentei cauze.

Prin decizia din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Republicii Moldova și menținută hotărârea primei instanțe.

În consolidarea soluției adoptate, instanțele de judecată ierarhic inferioare au reținut că recunoașterea Allei Gorceag în calitate de bănuț, cu scoaterea ulterioară a acestuia de sub urmărire penală, echivalează cu tragerea ilegală la răspundere penală.

Astfel, în privința Allei Gorceag sunt întrunite prevederile art. 3 și 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Or, pe tot cursul cauzei penale în cadrul căreia Alla Gorceag a avut calitatea procesuală de învinuită, organul de urmărire penală nu a avut nicio probă care, în mod direct sau indirect, să fi indicat asupra faptului că aceasta ar fi fost implicată în comiterea infracțiunilor imputate.

Drept urmare, prima instanță și instanța de apel au conchis că în cadrul cauzei penale nr. XXXXX, de către organele de urmărire penală a fost admisă încălcarea dreptului Allei Gorceag la prezumția de nevinovăție, situație ce impune adoptarea unei soluții cu privire la constatarea acestei încălcări.

La 29 iulie 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 22 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În susținerea recursului a invocat dezacordul cu actele judecătorești recurate, considerându-le neîntemeiate și pasibile casării, deoarece instanțele de judecată ierarhic inferioare, la primirea soluției judecătorești, au aplicat eronat normele de drept material cu privire la determinarea aplicabilității prevederilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 la circumstanțele invocate în speța examinată.

Astfel, cererea de chemare în judecată înaintată de Alla Gorceag urma a fi respinsă integral, pe motiv că prevederile Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 sunt inaplicabile acțiunii înaintate.

Motivarea instanței de apel precum că Alla Gorceag este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, deoarece ilegal a fost supusă acțiunilor de urmărire penală în cauza menționată, este nefondată și eronată, or prin prisma prevederilor art. 3 alin. (1) din legea menționată, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului.

În sensul prevederilor enunțate rezultă expres că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale și anume existența faptei ilicite.

Prin urmare, la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată (ex. încheiere interlocutorie) sau a organului ierarhic superior, prin care ar fi fost stabilite ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

A remarcat că pentru aplicabilitatea dispozițiilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ și simultan atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral, norme legale care sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Astfel, a menționat că toate măsurile procedurale întreprinse de către organul de urmărire penală față de Alla Gorceag au fost complet justificate și necesare, organul de urmărire penală fiind obligat să întreprindă toate măsurile posibile și legale întru elucidarea adevărului și asigurarea atragerii la răspundere a infractorului.

În acest sens, la nivel național, nu au fost constatate ca fiind ilicite acțiunile organelor de drept întreprinse pe marginea cauzei penale, în cadrul căreia Alla Gorceag a avut calitatea de învinuit.

Aceste acțiuni procesuale nu au fost declarate ca fiind ilegale nici de procurorul ierarhic superior nici de către instanța ierarhic superioară, mai mult, Alla Gorceag nici nu a fost tras la răspundere penală, cu atât mai mult nu a fost condamnată ilegal or conform art. 50 Cod penal.

Instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au luat în considerare pct. 14 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 8 din 24 decembrie 2012, potrivit căruia examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reținere sau gradul de motivare al actului prin care a fost dispusă arestarea, nu ține de competența instanței civile, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale.

Prin urmare, prima instanță absolut neîntemeiat și contrar prevederilor legale a constatat ilegalitatea acțiunilor organelor de drept, fapt ce nu poate intra în sarcina instanțelor civile, or litigiu de judecată întemeiat în baza Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 este cu caracter civil și nu ține de competența instanței de judecată de a se expune pe marginea circumstanțelor ce țin de desfășurarea urmării penale.

Prima instanță și instanța de apel nu a constatat și nu a elucidat circumstanțele importante pricinii pe deplin, precum și și-au bazat soluția pe fapte neprobate și declarative, în partea ce ține de constatarea faptului precum că, ca consecință a cauzei penale, Alla Gorceag a avut de suportat careva suferințe fizice și psihice, frustrări și lezare a reputației persoanele.

A evidențiat că nu au fost prezentate probe concludente, utile, veridice și legale în justificarea celor invocate, fapt ce contravine reglementărilor art. 118 CPC.

La fel, prima instanță nejustificat și exagerat a încasat în beneficiul Allei Gorceag suma de 40 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, în condițiile în care nu există niciun temei de acordarea a despăgubirii bănești, întrucât nu au fost constatate drept ilegale acțiunile organelor de drept, precum și nu a fost probat prin probe pertinente, concludente și argumente justificative suportarea suferințelor morale.

La 14 septembrie 2021, în adresa Allei Gorceag și Procuraturii Generale a Republicii Moldova a fost expediată copia cererii de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f. d. 191), fiind recepționată de către Procuratura Generală a Republicii Moldova la 20 septembrie 2021, ceea ce se atestă prin avizul de recepție anexat la actele cauzei (f. d. 193).

Correspondența menționată expediată în adresa Allei Gorceag a fost returnată de către oficiul poștal cu mențiunea „nereclamat” (f. d. 194).

La 27 septembrie 2021, prin intermediul oficiului poștal, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință la recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, solicitând admiterea recursului.

Până la data stabilită pentru examinarea chestiunii privind admisibilitatea recursului, în adresa Curții Supreme de Justiție, alte referințe nu au parvenit.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată la 25 iunie 2021 la adresa electronică a recurentului, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică anexat la actele cauzei (f. d. 165).

Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 29 iulie 2021 în termenul legal.

Examinând temeiurile recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Distinct de aceste constatări, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII CPC, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) CPC, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 CPC, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 din Convenția

Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr. 26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova urmează a fi considerat ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Dumitru Mardari

Mariana Pitic